

בס"ד, ערב ש"ק לסדר "העניק תעניק" ראה, תשפ"ה

"החליפו את המנעול"

מקום לומר שמגיע לו שכר מלא ולא רק כ"פועל בטל"⁴. ואכן הוא כבר החל בעבודתו, כיון שעוד קודם כניסתו למשרד, הוא ביצע את המטלה היומית שמוטלת עליו בכל בוקר, בדיקת תקינות עבור שעוני הנוכחות של העובדים, וזאת הוא עשה, ולהבנתו מגיע לו שכר יום עבודה מלא !

המנכ"ל שמע את דבריו בקשב, והודיע לו "חד משמעית": "תקבל שכר של יום עבודה מלא ואפילו 'בונוס' קטן ועוד שבוע חופשה על חשבון המעביד מחמת אי הנעימות שאירעה לך" !

המנכ"ל גם דן עימו האם 'מחליף המנעולים' שיתפס, יאלץ לשלם עבור דמי פריצת המנעול, מנעול חדש ושכפול מפתחות נוספים או שמדובר בגרמא רחוקה שאין לחייב עליה בדיני אדם.

החוקרים סיפקו את התוצאות והצליחו לשים ידיהם בדרך לא דרך על הסרטונים של מצלמות האבטחה. איש התחזוקה של המקום הוא זה שהחליף את המנעול ולידו עמד כל העת המנכ"ל עצמו !

בחקירה התברר, שהעובד המדובר גורם בכל יום הפסדים כבדים למקום העבודה ואי אפשר לפטרו מחמת הסכמים שונים, זול יותר לשלם לו שכר מלא והוא כלל לא יבוא כלל, וכדינם של הסבלים של העיר מחוזה, שאם הם בטלים, הבטלה קשה להם ולכן מקבלים עבור יום עבודה מלא ולא רק כ"פועל בטל" (ב"מ עז.)⁵...

"מה קרה ? הקשתי נכון את קוד הכניסה למשרד שלי והדלת לא נפתחה, ניסיתי גם במפתח ידני, גם לא נפתח" ! התברר שמישהו החליף את המנעול. והוא תהה : "למי זה היה חשוב ? מה רצה להרוויח, אולי המתחרים העסקיים ?"

הוא לא התעצל, פנה למשטרה ולחוקרים פרטיים בתביעה לגלות : "מי זה שמונע ממני להיכנס למשרד שלי ולהפסיד יום עבודה שלם ?"

הוא התיישב "להכין את התביעה" – ליום בו יתגלה מי הוא זה שעשה את המעשה. אבל נתקל בספק האם מדובר רק בגרמא, שאין מחייבים בה בדיני אדם¹. האם מחליף המנעולים הוא "ירא שמים" שירצה לשלם כדי שלא יהיה עליו דין שמים, מי יודע... ?

הוא החליט לגשת למנכ"ל ולהודיע לו האירוע ולהסביר שהוא הגיע בזמן לעבודה, ואין לנכות לו משכר יום העבודה שלו, שהרי הוא כלל לא אשם. הוא חשש שהמנכ"ל יאמר לו שהוא משלם לו רק "כפועל בטל"² ולא שכר מלא, אבל הוא רצה את כל שכרו !

בדרכו ללשכת המנכ"ל חששו גבר, שמא המנכ"ל יאמר לו שהוא כלל לא יקבל שכר, כיון שגם המנכ"ל כלל לא אשם (אנוס) ולא העלה על דעתו שמישהו יחליף את המנעולים³ !

בשעה בה הוא המתין בחדר ההמתנה שבלשכת המנכ"ל, הוא עיין בספר שהיה שם וגילה שאם הפועל כבר החל בעבודה יש

⁴ "שכרו אתו" (הוצאת בית ועד לתורה גבעת שמואל) עמ' ק"כ ואילך והערה 362.

⁵ האם בעה"ב חייב לספק עבודה לפועל או שאם משלם לו משכרו יצא יד"ח ? עיין ב"מ עז. לגבי 'אכלושי דמחוזא' שעבורם הבטחה קשה מהעבודה ולכן יש לשלם להם שכר מלא, ובספר משפט יהודה ד' עמ' שט"א, כתב שכל הפועלים בטלה קשה להם מעבודה אם מדובר בתקופה ממושכת. אמנם, לא מצאנו שעליו לשלם יותר משכר מלא, וצ"ע.

¹ עיין ב"ק פה: "דהדקיה באינדרונא" ולכן בטלו ממלאכתו שמשלם לו דמי שבת. ולהלכה פסק השו"ע בחו"מ סימן ת"כ סעיף י"א: "הכניסו בחדר וסגר הדלת עליו ובטלו ממלאכתו, אינו נותן לו אלא שבת בלבד. אבל אם היה כבר בחדר וסגר עליו מלצאת, הוי גרמא בנזקין ופטור מדיני אדם". ועיין קצות שט"ג ס"ק ג'. ובדינא דגרמי לרמב"ן שנחשב היזק ניכר, ואכמ"ל.

² כמה אדם מוכן לקבל כדי שלא לעבוד.

³ עיין חו"מ של"ג ב מתי משלם בפועל בטל ומתי פטור לגמרי.